

TINH GỌN TỔ CHỨC BỘ MÁY - CUỘC CÁCH MẠNG LỊCH SỬ CỦA ĐẤT NƯỚC TRONG BỐI CẢNH MỚI

VŨ VĂN BÁCH*
NGUYỄN HỮU TUẤN**

Thành tựu của công cuộc đổi mới đã tạo ra những tiền đề để phát triển, đưa đất nước bước vào “kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam”. Mục tiêu phát triển cao trong khi bộ máy của hệ thống chính trị công kênh, hoạt động kém hiệu lực, hiệu quả đã trở thành gánh nặng, lực cản phát triển, do đó, tinh gọn tổ chức bộ máy là vấn đề rất cấp bách. Bài viết khẳng định tính đúng đắn của chủ trương tinh gọn tổ chức bộ máy ở Việt Nam; đồng thời, đề xuất các giải pháp để bảo đảm tính khả thi, nhằm giải quyết bài toán “vượt đèo cao, xe chở nặng, động cơ yếu”, bảo đảm bộ máy tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả, hướng tới mục tiêu xây dựng đất nước phát triển bền vững.

Từ khóa: Tinh gọn tổ chức bộ máy; cuộc cách mạng; giải quyết; bối cảnh mới.

The significant achievements of the Doi Moi process have created important foundations for national development, opening “a new era - the era of Vietnam’s rise.” In the context of ambitious development goals being set, but with the political system’s organizational apparatus remaining cumbersome and functioning with limited effectiveness and efficiency, this situation has become a burden and an obstacle to national development. Therefore, streamlining the organizational apparatus is a highly urgent requirement. This article affirms the policy’s correctness on streamlining the state apparatus in Vietnam. It proposes feasible solutions to address the challenge of “steep passes, heavy vehicles, weak engines,” thereby building a streamlined and strong apparatus that operates with effectiveness and efficiency, oriented towards the goal of sustainable national development.

Keywords: Streamlining the organizational apparatus; historic revolution; solutions; new context.

NGÀY NHẬN: 07/6/2025

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 06/9/2025

NGÀY DUYỆT: 18/9/2025

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.356.2025.1280>

1. Đặt vấn đề

Trong suốt quá trình lãnh đạo, Đảng ta luôn quan tâm xây dựng và hoàn thiện tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị để bảo đảm hoạt động hiệu lực, hiệu quả và phục vụ Nhân dân. Tuy nhiên, nhìn nhận một cách tổng thể, tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị (trước cuộc cách mạng tinh gọn bộ máy)

vẫn còn công kênh, hoạt động kém hiệu lực, hiệu quả đã trở thành gánh nặng, lực cản của sự phát triển. Do vậy, đáp ứng yêu cầu trong

* TS, Trường Đại học Chính trị, Bộ Quốc phòng

** TS, Trường Đại học Chính trị, Bộ Quốc phòng

kỷ nguyên vươn mình của dân tộc, tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị là yêu cầu tất yếu, khách quan, quyết sách lịch sử, chiến lược và chưa từng có của Đảng ta. Đây là lời giải cho bài toán “vượt đèo cao, xe chở nặng, động cơ yếu” của đất nước hiện nay.

2. Bài toán “vượt đèo cao, xe chở nặng, động cơ yếu”

Thứ nhất, vượt đèo cao: mục tiêu phát triển cao. Mục tiêu phát triển nhân dịp 100 năm thành lập Đảng và 100 năm thành lập nước không còn xa. Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII (năm 2021) của Đảng đã xác định: “Đến năm 2025: Là nước đang phát triển, có công nghiệp theo hướng hiện đại, vượt qua mức thu nhập trung bình thấp. Đến năm 2030: là nước đang phát triển, có công nghiệp hiện đại, thu nhập trung bình cao. Đến năm 2045: trở thành nước phát triển, có thu nhập cao”¹. Vì vậy, từ năm 2026 trở đi, tốc độ phát triển kinh tế phải đạt mức 2 con số, tức là từ 10%/năm trở lên. Đây là mục tiêu cao ở khu vực và trên thế giới hiện nay. Trong khi đó, khoảng cách của nước ta với các nước phát triển còn chênh lệch lớn, nguy cơ tụt hậu về kinh tế vẫn còn hiện hữu.

Do đó, hiện thực hóa các mục tiêu, đưa đất nước bắt kịp, tiến cùng và vượt lên trên các nước phát triển không chỉ cần khát vọng, quyết tâm chính trị cao, hành động quyết liệt mà quan trọng hơn là phải có những động lực mang tính đột phá. Tuy nhiên, thực trạng bộ máy của hệ thống chính trị công kênh, hoạt động kém hiệu lực, hiệu quả không thể đáp ứng được yêu cầu. Đây là một thách thức lớn đối với sự phát triển đất nước. Điều này giống như chiếc xe đang vượt đèo rất cao trong khi chở quá nặng, động cơ lại quá yếu nên có nguy cơ tiến lên quá chậm chạp, thậm chí dừng lại và tụt xuống chân đèo.

Thứ hai, xe chở nặng, động cơ yếu: bộ máy công kênh, hoạt động kém hiệu lực, hiệu quả là lực cản của sự phát triển. Trước khi sáp nhập, bộ máy của hệ thống chính trị

với sự chồng chéo nhiệm vụ và nhiều khâu trung gian, gồm: “63 tỉnh, thành phố, 696 đơn vị hành chính cấp huyện, 10.035 cấp xã (và tương đương), trung bình mỗi đơn vị cấp huyện tiêu tốn khoảng 50 tỷ đồng/năm, mỗi đơn vị cấp xã tiêu tốn khoảng 5 tỷ đồng/năm để duy trì hoạt động. Hằng năm, phân bổ ngân sách nhà nước chi thường xuyên là 70% (chủ yếu là chi cho hoạt động của bộ máy), 30% đầu tư phát triển. Trong khi các nước phát triển trên thế giới chỉ chi thường xuyên khoảng 48 - 50%². Như vậy, ước tính, ở Việt Nam, có 9 - 10 người dân “nuôi” một người hưởng lương ngân sách, trong khi ở Trung Quốc là 170, Nga: 200, Mỹ: 400, Nhật Bản: 700³. Điều này cho thấy, bộ máy của hệ thống chính trị quá đông, chi phí vận hành quá lớn, song hiệu quả lại rất kém, thậm chí “vô hiệu hóa” lẫn nhau. Nhiều cơ quan đồng thời thực hiện chức năng quản lý và chức năng triển khai hoạt động, dẫn đến tình trạng “vừa đá bóng, vừa thổi còi”. Sự chồng chéo về chức năng, nhiệm vụ cũng dẫn đến không rõ cơ quan nào chịu trách nhiệm và bỏ lỡ thời cơ, cơ hội phát triển, nhất là trong bối cảnh hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng hiện nay.

Quan hệ công tác giữa các cơ quan, tổ chức chưa thật rõ ràng, chồng chéo, trùng lặp, phân cấp, phân quyền không hợp lý nên có bộ phận quá tải về công việc. Bộ máy vận hành theo cơ chế xin - cho quá lâu, dẫn đến nảy sinh tham nhũng, lãng phí, tiêu cực và là nơi “trú ẩn an toàn” cho một bộ phận cán bộ yếu kém. Tuy nhiên, không thể phủ nhận công lao và sự đóng góp rất lớn của nhiều thế hệ cán bộ, công chức, viên chức, người lao động, nhưng do cơ chế vận hành không phù hợp đã sinh ra một bộ phận cán bộ năng lực yếu kém trong bộ máy chính trị cũng như để tồn tại một phận cán bộ, công chức thiếu tinh thần trách nhiệm, thờ ơ, vô cảm, quan liêu, hách dịch... mà chúng ta lại đang thiếu cơ chế đào thải. Thực tế, số lượng cán bộ,

công chức, viên chức quá lớn, rất khó để tạo đột phá về lương nên không khuyến khích được cán bộ có phẩm chất, năng lực tốt cống hiến, theo đó, cũng khó thực hiện tốt việc thu hút người thực tài trong bộ máy.

3. Lối giải về tinh gọn tổ chức bộ máy - cuộc cách mạng lịch sử của Đảng trong thời điểm lịch sử

Tinh gọn tổ chức bộ máy là chủ trương đúng đắn, là cuộc cách mạng lịch sử của Đảng. Thực tiễn đã luôn khẳng định một chân lý khi ý Đảng hợp với lòng dân thì nhất định chúng ta sẽ thành công, không có khó khăn, trở lực nào có thể cản lại được. Mỗi giai đoạn lịch sử đều đặt ra những nhiệm vụ cần phải giải quyết. Để bứt tốc, phát triển chất lượng cao, nhanh và bền vững thì việc sắp xếp khoa học tổ chức bộ máy hệ thống chính trị là một trong những điều kiện cơ bản, quyết định.

Thời gian qua, Đảng và Nhà nước đã giải quyết triệt để sự công kênh, chồng chéo chức năng, nhiệm vụ của bộ máy hệ thống chính trị. Theo thống kê, “trong tổ chức bộ máy của Chính phủ đã giảm 5 bộ, ngành và tương đương (22,7%), giảm 3 cơ quan thuộc chính phủ (37,5%), các cơ quan bên trong các bộ, ngành (chưa tính Bộ Quốc phòng, Bộ Công an) giảm 13/13 tổng cục và tương đương (100%), 519 cục và tương đương (77,6%), 219 vụ và tương đương (51,4%), giảm 3.303 chi cục và tương đương (tương ứng giảm 91,7%). Số nhân sự cấp trưởng cũng giảm tương ứng với số đầu mối đã giảm, gồm: giảm 5 bộ trưởng, 3 thủ trưởng các cơ quan trực thuộc Chính phủ, 13 tổng cục trưởng, 519 cục trưởng, 219 vụ trưởng và 3.303 chi cục trưởng”⁴. Kiên quyết đẩy mạnh việc thực hiện chính quyền địa phương hai cấp (từ ngày 01/7/2025), sau sắp xếp, sáp nhập cả nước còn 34 tỉnh, thành phố, 3.321 đơn vị hành chính cấp xã và tương đương, không còn cấp huyện; bộ máy giảm 250.000 người, 120.000 người hoạt động không chuyên trách

cấp xã kết thúc hoạt động, tiết kiệm hơn 190.000 tỷ đồng giai đoạn 2026 - 2030⁵. Việc giảm bớt nhiều cơ quan, đơn vị, số lượng công chức, viên chức đã giảm gánh nặng cho nền kinh tế, tập trung được nguồn lực để phát triển. Đây là nỗ lực phi thường, chưa từng có tiền lệ, được tiến hành với tốc độ vô cùng khẩn trương “vừa chạy, vừa xếp hàng”, nhưng rất bài bản, khoa học, được Nhân dân đồng tình ủng hộ, trở thành điểm sáng của thế giới về cải cách bộ máy hành chính.

Tinh gọn tổ chức đã tạo ra sự nhảy vọt về chất của bộ máy hệ thống chính trị. Việc tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị luôn được Đảng ta đặc biệt quan tâm và đã ban hành rất nhiều chủ trương, chính sách. Sự nhảy vọt về chất của tổ chức bộ máy biểu hiện ở việc đã tái cấu trúc lại cách thức tổ chức công việc, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, ứng dụng công nghệ kỹ thuật và cải cách thủ tục hành chính một cách toàn diện. Bộ máy của cả hệ thống chính trị có sự chuyển mình mạnh mẽ, đồng bộ giữa tổ chức Đảng, Nhà nước, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội. Từ đó, đã tạo điều kiện, tiền đề để tái cấu trúc lại cách thức tổ chức công việc, góp phần nâng cao năng lực lãnh đạo, điều hành, cải thiện chất lượng dịch vụ công.

Việc phân cấp, phân quyền mạnh mẽ sẽ giúp trung ương tăng cường hoàn thiện thể chế, định hướng chiến lược và tăng cường kiểm tra, giám sát, giảm tối đa khâu trung gian không cần thiết. Địa phương được trao quyền nhiều hơn trong triển khai thực hiện với tinh thần “địa phương quyết, địa phương làm, địa phương chịu trách nhiệm”. Điều này sẽ giúp rút ngắn quá trình ra quyết định, tăng tính chủ động trong lãnh đạo, quản lý, tăng tốc độ xử lý và nâng cao hiệu suất công việc; đồng thời, nâng cao trách nhiệm giải trình của cơ quan, đơn vị.

Tinh gọn tổ chức bộ máy đã tạo ra điều kiện để nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ.

Với sự tối ưu hóa tổ chức sẽ là cơ sở để xây dựng vị trí việc làm. Bộ máy vận hành “rõ người, rõ việc, rõ trách nhiệm” là cơ sở để quy trách nhiệm và đào thải, sàng lọc cán bộ. Cán bộ đáp ứng được yêu cầu, có năng lực vượt trội sẽ có điều kiện để cống hiến và phát triển; đồng thời, đưa ra khỏi bộ máy những cán bộ yếu kém, không đáp ứng được yêu cầu nhiệm vụ.

Tinh gọn tổ chức bộ máy đã tạo ra động lực và điều kiện cần thiết để đẩy nhanh quá trình ứng dụng công nghệ kỹ thuật và cải cách thủ tục hành chính một cách toàn diện. Hệ thống pháp luật và quy trình xây dựng pháp luật được xây dựng với tư duy đổi mới, cách làm nhanh chóng để bộ máy vận hành hiệu quả từ ngày 01/7/2025, qua đó, góp phần rất lớn trong cải cách thủ tục hành chính, gỡ nút thắt về thể chế tồn tại nhiều năm qua, cụ thể: đẩy mạnh chuyển đổi số, xây dựng chính phủ số, xã hội số, nền kinh tế số là hướng đi tất yếu mở ra cơ hội để nước ta bứt tốc phát triển.

Tinh gọn tổ chức bộ máy đã mở ra điều kiện phát triển nhanh, bền vững, ổn định của đất nước vì mục tiêu cao nhất là chăm lo tốt hơn đời sống vật chất, tinh thần của Nhân dân. Cuộc cách mạng đột phá này đã hình thành và mở rộng không gian phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội mới của đất nước, đã truyền cảm hứng, khơi dậy khát vọng vươn lên của toàn dân tộc, tiếp tục củng cố niềm tin của Nhân dân vào hệ thống chính trị. Sau hơn 2 tháng đẩy mạnh tinh gọn tổ chức bộ máy, Nhân dân đều đồng tình ủng hộ, vui mừng, phấn khởi trước sự đổi mới của hệ thống chính trị. Một khí thế mới tràn ngập ở mọi nơi và ở mọi tầng lớp nhân dân. Đây là điểm tựa vững chắc để đẩy mạnh tinh gọn tổ chức bộ máy cũng như đẩy nhanh công cuộc đổi mới đất nước; đồng thời, góp phần quan trọng nâng cao vị thế, uy tín của đất nước trên trường quốc tế.

4. Một số giải pháp cơ bản bảo đảm tính khả thi của quá trình tinh gọn tổ chức bộ máy

Một là, đổi mới tư duy, tạo sự đồng thuận cao trong cán bộ, đảng viên và Nhân dân. Điều này đòi hỏi cấp ủy, chính quyền các cấp cần phải đẩy mạnh quán triệt Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25/10/2017 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XII); Kết luận số 126-KL/TW ngày 14/02/2025 và Kết luận số 127-KL/TW ngày 28/02/2025 của Bộ Chính trị, Ban Bí thư; Nghị quyết số 60-NQ/TW ngày 12/4/2025 Hội nghị lần thứ 11 Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XIII); Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024; Nghị quyết số 59-NQ/TW ngày 24/01/2025; Nghị quyết số 66-NQ/TW ngày 30/4/2025; Nghị quyết số 68-NQ/TW ngày 04/5/2025 của Bộ Chính trị; qua đó, nâng cao nhận thức, thống nhất hành động cho mọi đối tượng. Đối với mỗi cán bộ, đảng viên phải gương mẫu đi đầu trong quán triệt, thực hiện các nghị quyết, kết luận, kế hoạch.

Hai là, xây dựng quyết tâm cao, hành động quyết liệt, gắn với hoàn thiện phương thức lãnh đạo của Đảng, hệ thống pháp luật và cơ chế hoạt động của hệ thống chính trị. Tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị liên quan trực tiếp đến lợi ích của hàng trăm nghìn người. Hơn nữa, khối lượng công việc lớn khi diễn ra đồng thời với quá trình chuẩn bị Đại hội Đảng lần thứ XIV. Vì vậy, cần phải có quyết tâm chính trị cao và hành động quyết liệt thì mới bảo đảm vận hành bộ máy thông suốt sau sáp nhập. Tinh gọn tổ chức bộ máy sẽ làm thay đổi chức năng, nhiệm vụ, cơ cấu tổ chức đảng, tổ chức chính quyền, các ban, ngành, đoàn thể; theo đó, cần phải tiếp tục rà soát, ban hành mới hệ thống văn bản của Đảng, quy định của pháp luật về bộ máy đồng bộ, phù hợp gắn với đổi mới tư duy xây dựng và ban hành pháp luật.

Ba là, nâng cao chất lượng đội ngũ, đẩy mạnh chuyển đổi số, ứng dụng khoa học - công nghệ và giải quyết tốt chế độ, chính

sách. Tinh gọn tổ chức bộ máy đặt ra yêu cầu phải thực hiện nâng cao chất lượng đội ngũ với đẩy mạnh chuyển đổi số, ứng dụng khoa học - công nghệ. Vì vậy, *một mặt*, phải lựa chọn được những cán bộ, công chức, viên chức đáp ứng được yêu cầu nhiệm vụ; *mặt khác*, phải đẩy nhanh việc hoàn thiện cơ sở hạ tầng số nhằm đưa bộ máy hoạt động nhịp nhàng ngay từ đầu, bởi vì, tinh gọn tổ chức bộ máy liên quan đến hàng trăm nghìn người. Do đó, cần phải có chế độ, chính sách phù hợp, bảo đảm không ai bị bỏ lại phía sau.

Bốn là, chống tư tưởng bảo thủ, trì trệ, cục bộ địa phương, lợi ích nhóm, đẩy mạnh phòng, chống âm mưu, thủ đoạn chống phá của các thế lực thù địch, cơ hội chính trị. Tinh gọn tổ chức bộ máy đã được triển khai với lộ trình cụ thể và hội tụ đủ các điều kiện để đẩy mạnh thực hiện. Tuy nhiên, vẫn còn những nhận thức giản đơn, tư tưởng cục bộ địa phương, lợi ích nhóm ở một số cán bộ, đảng viên. Vì vậy, cần kiên quyết đấu tranh chống các tư tưởng, âm mưu, thủ đoạn của các thế lực thù địch, cơ hội chính trị đang ra sức chống phá Đảng và Nhà nước trước thềm Đại hội Đảng các cấp và Đại hội XIV của Đảng.

5. Kết luận

Cùng với những thành tựu gần 40 năm đổi mới, tinh gọn tổ chức bộ máy sẽ mở ra thời cơ, vận hội phát triển mới cho đất nước từng bước thực hiện thắng lợi các mục tiêu đã đề ra. Tinh gọn tổ chức bộ máy sẽ cải thiện môi trường đầu tư, nâng cao chỉ số năng lực cạnh tranh toàn cầu (GCI) của đất nước. Bộ máy tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả và tính chuyên nghiệp của đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức được nâng lên cùng với đẩy mạnh chuyển đổi số, ứng dụng khoa học - công nghệ sẽ mang lại niềm tin, sự hài lòng của các nhà đầu tư và của Nhân dân. Mâu thuẫn lớn giữa mục tiêu phát triển với thực trạng bộ máy giống như bài toán “vượt đèo cao, xe chở nặng, động cơ yếu”. Do đó, tinh gọn tổ chức đã giải quyết đồng bộ, triệt để những hạn chế của bộ máy hệ thống

chính trị ở nước ta, mở ra điều kiện mới, tầm nhìn mới, không gian mới cho sự phát triển trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc□

Chú thích:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 36.
2. 70% thu ngân sách là chi thường xuyên, còn tiền đầu để chi cho phát triển. <https://tuoitre.vn>, ngày 19/12/2024.
3. Ông Lê Doãn Hợp: “9-10 người dân nuôi một người hưởng lương ngân sách”. <https://vn-express.net>, ngày 05/12/2024.
4. *Dấu ấn cuộc cách mạng tinh gọn bộ máy*. <https://baochinhphu.vn>, ngày 18/3/2025.
5. *Chi tiết về biên chế, số tiền tiết kiệm khi sáp nhập tỉnh, xã*. <https://vietnamnet.vn>, ngày 09/6/2025.

Tài liệu tham khảo:

1. Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2025). *Nghị quyết số 60-NQ/TW ngày 12/4/2025 Hội nghị lần thứ 11 Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XIII)*.
2. Bộ Chính trị (2024). *Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia*.
3. Bộ Chính trị (2025). *Nghị quyết số 59-NQ/TW ngày 24/01/2025 ban hành về hội nhập quốc tế trong tình hình mới*.
4. Bộ Chính trị (2025). *Kết luận số 126-KL/TW ngày 14/02/2025 về một số nội dung, nhiệm vụ tiếp tục sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị năm 2025*.
5. Bộ Chính trị (2025). *Kết luận số 127-KL/TW ngày 28/02/2025 về triển khai nghiên cứu, đề xuất tiếp tục sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị*.
6. Bộ Chính trị (2025). *Nghị quyết số 66-NQ/TW ngày 30/4/2025 về đổi mới công tác xây dựng và thi hành pháp luật đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới*.
7. Quốc hội (2025). *Nghị quyết số 202/2025/QH15 ngày 12/6/2025 về việc sắp xếp đơn vị hành chính cấp tỉnh*.
8. *Bài viết của Tổng Bí thư Tô Lâm: “Tinh - Gọn - Mạnh - Hiệu năng - Hiệu lực - Hiệu quả”*. <https://baochinhphu.vn>, ngày 05/11/2024.